

Rintakehän vammat

Lääkärikirja Duodecim

6.5.2021

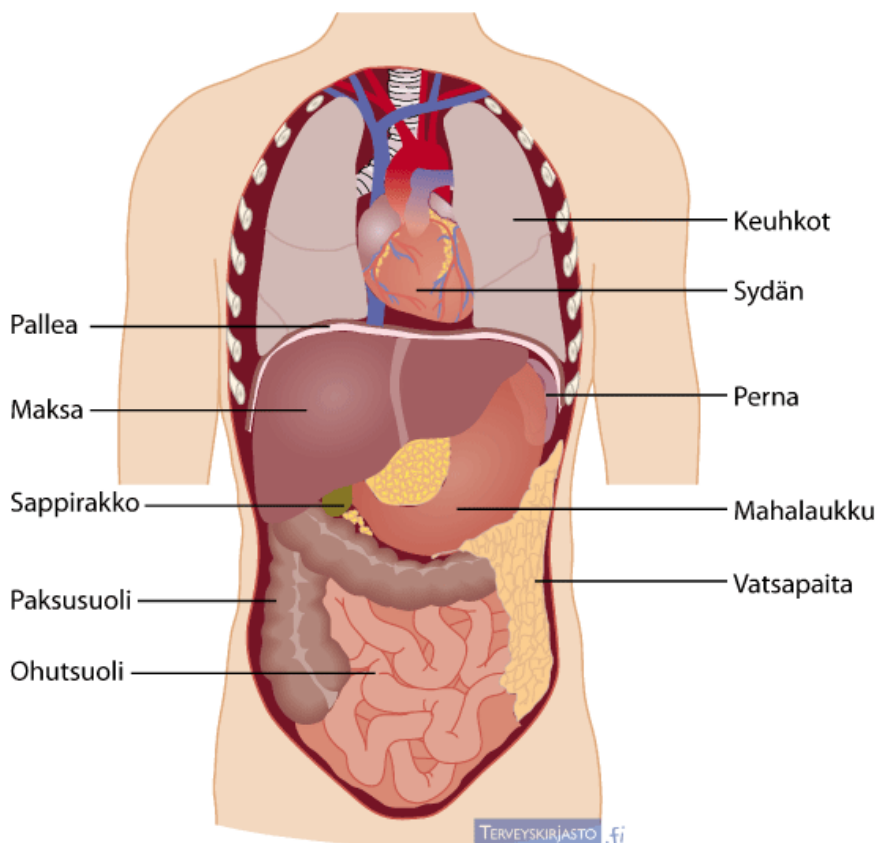
Yleislääketieteen erikoislääkäri Osmo Saarelma

- Kylkiluumurtumat
- Ilmarinta
- Keuhkojen, sydämen ja suurten verisuonten vammat
- Kirjallisuutta

Rintakehä on rintarangan, kylkiluiden ja lihasten muodostama kori, jonka sisällä ovat elintärkeät elimet sydän ja keuhkot. Rintakehän sisältämän rintaontelon erottaa vatsaontelosta pallealihas (ks. kuva 1). Alueelle sattuvien vammojen vakavuus riippuu iskun voimakkuudesta tai pistovammojen kohdalla siitä, ulottuuko pisto sydämeen, keuhkoihin tai suuriin verisuoniin. Tavallisimpia vammoja ovat kaatumisten tai rintakehään kohdistuvien iskujen seurauksena syntyvät rintakehän seinämän vammat. Näiden yhteydessä voi melko helposti 1–2 kylkiluuta murtua. Vakavimpia ovat erityisesti auto-onnettomuuksien yhteydessä syntyvät laajat rintakehävammat, joissa kasaan painuva rintakehä vaurioittaa sisällä olevia elimiä.

Ensiapuna tulee huolehtia hengityksen ja verenkierron toiminnasta. Kylkiluuvammoissa tajuissaan oleva henkilö voi olla puoli-istuvassa asennossa tai muuten asennossa, jossa on helpointa olla.

Kuva 1. Vatsa- ja rintaontelon elimet. Vatsa- ja rintaonteloita erottaa pallealihas. Vatsaan ylöspäin osuva pisto voi lävistää pallean ja vaurioittaa vastaontelon elinten lisäksi keuhkoja tai sydäntä.

Suurennä ja pienennä napsauttamalla kuvaa

Kylkiluumurtumat

Kylkiluu saattaa murtua melko vähäiseltäkin tuntuvaan vamman yhteydessä, jos iskun suunta ja terävyys on sopiva. Esimerkiksi voimakas horjahdus pöydän reunaa vasten riittää aiheuttamaan murtuman. Murtumakohtaan tulee voimakas kipu, ja siinä saattaa painellessa tuntua pykälä tai jopa rahinaa katkenneiden luiden päiden hangatessa toisiaan. Kipu tuntuu erityisesti hengittäessä ja yskiessä.

Yhden kylkiluun murtuma voidaan yleensä hoitaa turvallisesti kotona edellyttäen, että vamman yhteydessä ei kehity hengenahdistusta merkinä mahdollisesta ilmarinnasta. Suurin ongelma on kipu, joka on voimakkaimmillaan ensimmäisten vuorokausien aikana ja jatkuu yleensä 2–3 viikkoa. Kivun hoitona ovat kipulääkkeet, eikä murtuma tarvitse yleensä muuta hoitoa. Kovaa kipua voidaan 1–2 vuorokaudeksi lievittää myös kylkiluuhermon puudutuksella.

Kahden tai useamman kylkiluun murtuma voi vaikeuttaa rintakehän laajenemista sisäänhengityksessä ja näin haitata hengitystä. Tila edellyttää siksi sairaalatarkkailua ja mahdollista hoitoa.

Mikäli kylkiluumurtuman jälkeen kehittyä hengenahdistusta, on hakeuduttava hoitoon välittömästi.

Ilmarinta

[Ilmarinta](#) tarkoittaa tilannetta, jossa normaalisti alipaineiseen keuhkopussiin syntyy yhteys normaalipaineiseen ilmakehään, jolloin ilmarinnan puoleinen keuhko ei sisäänhengittäessä laajene eikä siten osallistu hengitykseen. Tämän vuoksi potilas tuntee hengenahdistusta. Tila voi syntyä rintakehän lävistävän vamman seurauksena suoraan tai keuhkon vaurioitumisen seurauksena siten, että ilmaa pääsee vaurioituneesta keuhkosta keuhkopussiin, jolloin vaurion puoleinen keuhko ei sisään hengittäessä laajene. Pelkkään yksittäiseen kylkiluumurtumaan liittyy ilmarinta ani harvoin. Ilmarinnan hoito vaatii aina kiireellistä sairaalahoidoa.

Keuhkojen, sydämen ja suurten verisuonten vammat

Rintakehän sisäosien vammat, olivatpa ne syntyneet pisto- tai ampumahaavana tai voimakkaan tylpän iskun seurauksena, ovat aina mahdollisesti henkeä uhkaavia, ja tällaisen vamman saanut tulee toimittaa hoitoon välittömästi. Vammautuneella ei välttämättä ole suuria ulospäin näkyviä vaurioita tai verenvuotoa, mutta silti tärkeissä elimissä voi olla isokin vaurio, tai suuria määriä verta voi vuotaa rintakehän sisään heikentäen nopeasti potilaan vointia.